

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วทัน สิ่งที่สำคัญที่สุดจะต้องพัฒนาทรัพยากรคนของชาติให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ (นิพนธ์ คันธเสวี 2526 : 28) เพราะหากทรัพยากรคนยังไม่พัฒนาแล้ว ประเทศชาติจะพัฒนาไปไม่ได้ (สมจิต สุคนธสวัสดิ์ ม.ป.ป. : 57) และในหลักของการบริหารงานที่ค้ำยันยอมรับกันว่า "คน" เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด แต่กำลังคนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา (ปิ่น มาลากุล 2518 : คำนำ) เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่จะเลือกสรรควบคุมสิ่งแวดล้อมและดำเนินการ เพื่อพัฒนาคนทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนการถ่ายทอดวัฒนธรรมและพัฒนาความเป็นตัวของบุคคลให้เกิดผลดี (นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ 2529 : 4) ดังนั้น การศึกษาจึง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศและถือเป็นนโยบายสำคัญของชาติ เพราะถือว่าถ้าประชากรมีการศึกษาดีจะเป็นตัวชี้ถึงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศด้วย (เสถียร สุภาพงศ์ 2528 : 214) รัฐจึงต้องให้ความสำคัญในการวางแผนงานจัดการศึกษาอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

การ เสริมสร้างปลูกฝังคุณธรรมหรือคุณงามความดีให้แก่บุคคลนั้นก็ เป็นความมุ่งมั่นของการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่มุ่งจะให้บุคคล เป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด ความสามารถควบคู่ไป กับความงอกงามทางด้านคุณธรรม "กระบวนการจัดการศึกษา นอกจากจะมีเป้าหมายในการให้ ผู้เรียนมีความรู้ ความคิดและความสามารถแล้ว คุณสมบัติทั้งสามดังกล่าวนี้จะต้องระคนและ ควบคู่กับคุณงามความดีอีกด้วย" (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526 : 63) ทั้งนี้เพราะสภาพสังคมในปัจจุบันได้ เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็วด้วยวิทยาการและเทคโนโลยี

สมัยใหม่ ถ้าหากบุคคลมีความรู้ ความคิด ความสามารถ แค่ว่าซึ่งคุณธรรมแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมในอนาคตและยังจะทำให้บุคคลหรือประชาชนในชาติขาดคุณสมบัติที่ดี ในอันที่จะจรรโลงและสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ในการศึกษาจึงมุ่งเน้นถึงความสำคัญของคุณธรรมของบุคคลด้วย

ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้นี้ในปัจจุบัน ก็มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ครบถ้วนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี โดยเน้นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และความงอกงามทางปัญญา ดังปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติ ข้อ 13 ว่า "รัฐพึงจัดให้สาระและกระบวนการ เรียนรู้ครบถ้วน และกลมกลืนกันระหว่างความงอกงามทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและปัญญากับความเจริญทางวัตถุ และระหว่างความเจริญงอกงามทางร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ เพื่อการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ตามสภาพการที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 3)

นอกจากนั้น นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาก็มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาเสริมสร้างให้ประชาชนมีจริยธรรม คุณธรรม ชำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ส่งเสริมให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามครรลองของศีลธรรมและจริยธรรม (สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ 2526 : 95) และแม้แต่ในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมาก เช่น สหรัฐอเมริกาก็ได้มีการศึกษาถึงหลักสูตรของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เยาวชนสามารถเผชิญกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปรากฏว่านอกจากเยาวชนจะต้องศึกษาเรื่องต่าง ๆ ให้กว้างขวางออกไปเป็นอย่างมากแล้ว ยังจะต้องศึกษาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมหรือศาสนาอีกด้วย และเสนอแนะให้มีการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้เป็นพิเศษ (Harold G. Share 1981 : 94-95) นั่นคือ การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของประชาชนควบคู่ไปด้วย คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่ควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันในโลกและสังคมได้อย่างเป็นสุข (สาโรช บัวศรี 2521 : 6-9)

ในด้านการให้การศึกษแก่เยาวชน เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้และคุณธรรมดังกล่าวควบคู่กันไปในั้น ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งคือครู เพราะครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวเด็กที่สุด ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน ครูจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างสรรค์สังคมของ

เด็กให้เป็นสังคมที่พึงปรารถนาในค่านการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมให้มีขึ้นในตัว เด็ก เพื่อที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมสืบต่อไป ดังที่ สมหมาย วงศ์วิทยากุล (2529 : 32) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูว่า "การจักการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จความวัตถุประสงค์ หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับตัวจักรสำคัญในการทำงานคือบุคลากร ในสถาบันการศึกษาทุกประเภททุก หน่วยงาน" เช่นเดียวกับ โนทัย อุดมบุญญาภาพ (2528 : 4) ได้ให้ความเห็นว่า "อนาคตของประเทศขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน คุณภาพของประชาชนขึ้นอยู่กับการศึกษา และคุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับครู ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ไม่ว่าจะ เป็น ครูในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาก็ตาม" สุรชาติ สังข์รุ่ง (2530 : 20) ให้ความเห็นว่า "งานของครู เป็นงานสร้างคน สร้างชาติ ครูจึงต้อง เป็นมันสมอง ของ ประเทศ บุคคลที่จะมาเป็นครูจึงควร เป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสม กับการ เป็นครู จึงจะมั่นใจได้ว่าอนาคตของชาติจะพัฒนาก้าวหน้า"

อาชีพครูจึง เป็นผู้ที่รับภาระหนักและจะต้องมีความอดทนมาก เพราะ เป็นอาชีพที่มี กรอบล้อมรอบอยู่แถมองไม่เห็น กรอบนี้มีไขว้กฎเกณฑ์ที่จะบีบบังคับและคุมขังครู หากแต่เป็น ความสำนึกในจรรยาและคุณธรรมของครูที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ปัญหาในสังคมนั้นมีหลาย รูปแบบ ครูมิใช่ผู้วิเศษที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นให้สำเร็จลุกลงไปทั้งหมด แต่ครูจะเป็นผู้ที่ช่วย บ่งกันมิให้สังคมเผชิญปัญหาเช่นนั้นอีกในอนาคต (บุญสิน จตุรพฤกษ์ 2529 : คำนำ) การทำงานของครูจึงต้องมีบทบาทสำคัญควบคู่ไปกับการทำงานของผู้บริหารการศึกษา

จากความสำเร็จของการศึกษาและบทบาทของครูในการปลูกฝังหรือพัฒนาคุณธรรม ให้แก่เยาวชนดังกล่าว ก็ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ทรรศนะไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ (2514 : 110) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการอบรมศีลธรรม จรรยาว่า

นอกจากการสอนตามปกติแล้ว ครูยังต้องมีบทบาทในการอบรมบ่มนิสัยให้ นักเรียน เป็นผู้ที่มีความประพฤติและลักษณะอันดีงามอีกด้วย ซึ่งในค่านนี้ตัว ครูเอง ควรจะเป็นผู้ที่ศีลธรรมอันดีงาม และเป็นแบบฉบับที่ดีของนักเรียน และประชาชนทั้งในค่านความประพฤติ และการวางตนในค่านต่าง ๆ

สมุน อมรวิวัฒน์ (2522 : 101-102) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการปลูกฝัง
คุณธรรมให้แกเด็กว่า

ค่านิยมที่เราต้องการจะปลูกฝังไว้ในจิตใจของเด็กมากที่สุด คือ ค่านิยม
ทางคุณธรรม และค่านิยมทางวัฒนธรรมมากกว่าค่านิยมทางค่านิยมทางวัตถุ การ
ปลูกฝังค่านิยมทางคุณธรรมและวัฒนธรรมนั้น จะทำด้วยการบอกอย่างเดียว
ย่อมไม่เกิดผล... วิธีปลูกฝังค่านิยมที่ได้ผลคือการให้เด็กได้พบกับสภาพการณ์
แท้จริงในโรงเรียนหรือพบกับสภาพการณ์จำลองในห้องเรียน ซึ่งสามารถจัด
ขึ้นได้

จรินทร์ ชานีรัตน์ (2521 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อ
การสร้างเสริมคุณธรรมว่า

ในระยะหลังนี้ นักการศึกษาเริ่มมีความเป็นห่วงในเรื่องผลทางจริยศึกษา
ซึ่งกล่าวถึงเรื่องความประพฤติ จรรยาบรรณ ทลอคจนคุณธรรมในจิตใจ
ของนักเรียน ทั้งนี้เพราะปรัชญา นโยบายและการสอนโคเนนหนักไปแต่
ค่านิยมและสติปัญญาพวก ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว เด็กจะดำเนินชีวิต
ในสังคมใคร่รายวัน หากมีความรู้หรือมีสติปัญญาดีแต่เพียงอย่างเดียว
ไม่ หากมีคุณธรรมทางจิตใจ รู้จักรวมมือกับผู้อื่น การรู้จักเสียสละและให้
อภัยแก่กันและกัน ทลอคจนจรรยาบรรณที่ดังนั้นก็จะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งด้วย

จากการประชุมคณบดีของคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ทุกมหาวิทยาลัยที่
เชียงใหม่ (อ้างถึงใน อ่ำไพ สุจริตกุล 2530 : 96-97) ได้กล่าวกันถึงเรื่องคุณธรรม-
นิยมซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นคุณสมบัติของครูว่า

คุณสมบัติของครูที่จะ เป็นผู้ที่มึคุณธรรมนั้น จะมีอยู่ 3 ประการใหญ่ ๆ คือ
บุคลิกภาพ สมรรถภาพ และหน้าที่การงาน

คานบุคลิกภาพ คือ คุณลักษณะของผู้ที่เป็นครู จะต้องประกอบด้วย
จริยธรรมของครูคือ

1. มีความประพฤติปฏิบัติที่ดีในฐานะที่เป็นมนุษย์ป่ลชนทั่ว ๆ ไป
2. ต้องมีคุณธรรมของครู โดยขอ เน้นว่าควรจะมีคุณธรรมของ
พระพุทธเจ้า ซึ่งกล่าวถึงธรรมะของครู 7 ประการ ซึ่งเป็นภาษาบาลีว่า
ปิโย คุรุ ภาวนัโย วุตท วจนกขโม คมภิรตฺตฺจ ถถิ กคฺคา โนจฺจ ฐาเน
นियोชเย

เพราะฉะนั้นธรรมชาติของครูถ้าเราใช้คุณธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการ แล้วเราเอามาประยุกต์ให้เป็นคุณธรรมของครูทั้ง 7 ข้อ ก็น่าจะได้อีกดีถือเอาสิ่ง เหล่านี้เป็นธรรมชาติของครูที่ชัดเจน

3. ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู คนที่จะเป็นครุนั้นต้องปลุกฝังหรือเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีและยอมรับในการเป็นครู มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครู เราต้องพอใจ มีความพึงพอใจเป็นของตัวเอง

4. ครูต้องมีน้ำใจครู หรือจะเรียกว่าวิญญาณครู ซึ่งเป็นเครื่องเร้าอย่างหนึ่งที่ทำให้จิตใจเกิดพลังในการที่จะทำหน้าที่ครูให้เต็มที่ น้ำใจครูหรือวิญญาณครูนี้คือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงพลังที่สามารถจะทำหน้าที่ของครูได้อย่างเต็มภาคภูมิ ในคานาสมรรถภาพของคนที่จะเป็นครู จะแบ่งออกเป็น 2 คานาคือ

1. จะต้องมีความรู้ ความรู้ในที่นี้คือความรู้ในเชิงวิชาการทั่ว ๆ ไปและความรู้ในคานาวิชาการ

2. ต้องมีทักษะในการสอน ท่องรู้เทคนิควิธีการต่าง ๆ รู้กลวิธีที่จะสอนให้ใคร่ผล

ในคานาหน้าที่การงาน ต้องรู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ รู้จักงานการของตนเองว่าควรจะทำอะไรบางอย่าง

สามคานาที่กล่าวมานี้คือคุณสมบัติที่จำเป็นของครูที่เราจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่ออนาคตของเขา

ทั้งในอดีตและปัจจุบัน การผลิตครู การอบรมครู และการปรับปรุงคุณภาพครู แม้จะเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน แต่ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง คือ วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู (อินทร์ ศรีคุณ 2527 : คำนำ) ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

การฝึกหัดครู เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างครูให้สามารถปฏิบัติคนและทำหน้าที่เป็นผู้ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบคอบขึ้นในตัวผู้เรียน เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในระดับที่วิญญูชนจะพึงปฏิบัติได้ และมีลักษณะสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งในแง่บุคลิกภาพทั่วไป ความสัมพันธ์ทศศิษย์ และบทบาททศสังคม (กรมการฝึกหัดครู 2520 :

1)

สถาบันฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครูนั้น เป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการพัฒนา มาตามลำดับ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและนโยบายของประเทศตามยุคสมัยต่าง ๆ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (อินทร์ ศรีคุณ 2527 : คำนำ) ดังนั้นผู้บริหารในกรมการฝึกหัดครูจึงควร เอาใจใส่ดูแลให้สถาบันฝึกหัดครูทุกแห่งปฏิบัติหน้าที่ของ

คนเต็มความสามารถ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่หรือถอยหลังไปเรื่อย ดังนั้น จึงควรจะได้มีการเร่ง-
 รั้งพัฒนาตัวบุคลากร โดยใช้คนที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะวิชา ถ้าหากยังขาดตัว-
 บุคลากรอยู่ก็ควรจะได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเพิ่มพูนความรู้ขึ้น (สุพิตร สมานทิโค
 2526 : 5) เพราะบรรดาอาจารย์ในวิทยาลัยครู เป็นครูของครูจึงมีบทบาทและความสำคัญ
 อย่างยิ่งต่อการศึกษาระดับชาติ ทั้งที่ ทองคุณ หงส์พันธุ์ (2525 : 1) กล่าวถึงความสำคัญ
 ของอาจารย์ในวิทยาลัยครูไว้ว่า "ครูอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูนั้น เป็นครูของครูและมี
 ความสำคัญยิ่งต่อการศึกษาระดับชาติ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการศึกษาชาติ
 ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับครูอาจารย์ของสถาบันฝึกหัดครู" กรมการฝึกหัดครู เป็นหน่วยงานที่ผลิตครู
 มากที่สุด มีวิทยาลัยครูอยู่ในความรับผิดชอบ 36 แห่ง และทุกแห่งก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน
 คือ ดำเนินการผลิตครูเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคม ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ
 โดยประสานสอดคล้องกันทุกระดับ ปรับปรุงด้านหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 105)

หลักสูตรการฝึกหัดครู มุ่งผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติ
 ในอันที่จะเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน เข้าใจสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
 สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนในด้านการพัฒนา
 ชีวิตและการพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพการณ์ของ
 ประเทศ... มีเป้าหมายที่จะผลิตนักศึกษาให้เป็นคนดี เป็นครูดี และเป็น
 ผู้มีความรู้ดี (สภาการฝึกหัดครู 2525 : 1-3)

แนวทางหนึ่งที่จะได้นักศึกษาคูที่เป็นทั้งคนดี เป็นครูดี และเป็นผู้มีความรู้ดีคงกล่าว
 ก็คือ การปลูกฝังหรือพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาคูนั่นเอง ดังนั้น วิทยาลัยครูจึงควรได้ตระหนัก
 ถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาคู นอกเหนือไปจากการให้เพียงความรู้
 ทางวิชาการเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ผลิตครูที่ได้ออกไปสู่สังคม เป็นแม่พิมพ์พ่อบุญพ่อดี
 หลังให้ได้ประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อการนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ
 ตามที่สังคมไทยต้องการ ทั้งนี้เพราะครูย่อมเป็นที่เชื่อถือของเด็กมากกว่าบุคคลอื่น และยังเป็น
 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลในการจัดการศึกษา เพราะครูเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการ-
 เรียนรู้ในตัวผู้เรียนได้อย่างดี ครูจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของเด็กเพราะนอกจาก
 ครูจะสอน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถดีแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีงามอีกด้วย

ในฐานะที่ผู้วิจัยทำหน้าที่ค้ำจุนการสอนอยู่ในกรมการฝึกหัดครู และ เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงต้องการที่จะทำการศึกษาดังบทบาทของอาจารย์วิทยาลัยครูในการพัฒนาความมีคุณธรรมของนักศึกษาครู เพื่อจะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม ปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อช่วยในการพัฒนาความมีคุณธรรมของนักศึกษาครู และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารได้ปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมบทบาทของอาจารย์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูตามการรับรู้ของผู้บริหารและอาจารย์
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารกับอาจารย์ที่มีต่อมหาวิทยาลัยที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครู
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมนักศึกษาครูตามการรับรู้ของผู้บริหารและอาจารย์

ขอบเขตของการวิจัย

1. คุณธรรมของนักศึกษาครูที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อาศัยกรอบในการศึกษาจากการประชุมคณะคณบดีของคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ทุกมหาวิทยาลัยที่เชียงใหม่ (อ้างถึงใน อ่ำไพ สุจริตกุล 2530 : 96-97) โดยแบ่ง เป็น 3 ด้านคือ
  - 1.1 ด้านบุคลิกภาพ
  - 1.2 ด้านสมรรถภาพทางการสอน
  - 1.3 ด้านหน้าที่การงาน
2. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครูที่จะศึกษาในครั้งนี้ อาศัยแนวทางในการกำหนดปัญหาเบื้องต้นจากการสรุปปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการฝึกหัดครูไทย ซึ่งเป็นผลการประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง ทิศทางการฝึกหัดครูไทย (สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย 2529 : 28-36) โดยแบ่ง เป็น 3 ด้านคือ
  - 2.1 ปัญหาด้านการเรียนการสอนในห้องเรียน
  - 2.2 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา
  - 2.3 ปัญหาด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในวิทยาลัย

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์วิทยาลัยครูใน สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2532 ซึ่งประกอบด้วย วิทยาลัยครูจันทร เกษม วิทยาลัยครูชนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครู-สวนกุหลาบ และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง การกระทำและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามตำแหน่งหรือกิจกรรมพิเศษที่ควรกระทำ

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง สภาพการปฏิบัติและกิจกรรมการพัฒนาคณะกรรม นกศึกษาคูของอาจารย์สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ที่ได้กระทำแล้วและปัจจุบันกำลังกระทำอยู่

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง สภาพการปฏิบัติและกิจกรรมการพัฒนาคณะกรรม นกศึกษาคูของอาจารย์สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์อัน เป็นคุณลักษณะครูที่ดีที่ควรจะทำ

การพัฒนาคณะกรรม หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่จะนำมาซึ่งการ เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือส่งเสริมพฤติกรรมตามคุณลักษณะครูที่ดี มีคุณสมบัติของครูที่มีคุณธรรมตาม หลักคุรุธรรมนิยม 3 ประการ คือ

1. คำนบุคลิกภาพ ต้องประกอบด้วยจริยธรรมครู คือ มีความประพฤติปฏิบัติ ที่ดีมีคุณธรรมตามหลักกัลยาณมิตร มีทัศนคติที่ดีต่อการ เป็นครู และต้องมีวินัยคุณครู
2. คำนสมรรถภาพทางการสอน ต้องประกอบด้วยความรู้เชิงวิชาการทั่ว ๆ ไป ความรู้ในค่านวิชาครู และต้องมีทักษะในการสอน รู้เทคนิค กลวิธีที่จะสอนให้ใ้ได้ผล
3. คำนหน้าที่การงาน ต้องรู้จักหน้าที่การงานของตนเองและมีความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่แห่งตน

สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ หมายถึง กลุ่มวิทยาลัยครูในเขตกรุงเทพมหานครที่เรียก ชื่อใหม่ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2527 และข้อบังคับสภาการ- ฝึกหัดครูว่าด้วยการบริหารกลุ่มวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2528 ซึ่งประกอบไปด้วยวิทยาลัยครู 6 แห่ง คือ วิทยาลัยครูจันทร เกษม วิทยาลัยครูชนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูพระนคร วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ และวิทยาลัยครูสวนสุนันทา

ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบริหารของวิทยาลัยครูใน
สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปีการศึกษา 2532 ได้แก่ อธิการ รองอธิการ หัวหน้า-
สำนักงานอธิการ หัวหน้าศูนย์ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าภาควิชา

อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครูของวิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์
ปีการศึกษา 2532 ที่ทำหน้าที่สอน นิเทศการสอน วิจัย บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและ
สังคม และหน้าที่พิเศษอื่น ๆ

นักศึกษาครู หมายถึง นักศึกษาทุกประเภท ทุกระดับชั้นปีที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู
กลุ่มสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าคำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและ
อาจารย์วิทยาลัยครูในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เป็นคำตอบที่ตรงตามสภาพความเป็นจริง และ
เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการวางแผนการศึกษาตลอดจนส่งเสริมและ
ปรับปรุงบทบาทของอาจารย์ในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครู
2. เป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและ
บทบาทของตนเองในการพัฒนาคุณธรรมของนักศึกษาครูให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการวางแผนและจัดทำโครงการของวิทยาลัยครูด้าน
การดำเนินงานพัฒนาความมีคุณธรรมของนักศึกษาครู
4. เป็นประโยชน์และแนวทางในการศึกษาวิจัยของผู้ที่สนใจในเรื่องของการ-
พัฒนาคุณธรรมหรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป